

## ДО ПИТАННЯ ПРО СТАНДАРТИЗАЦІЮ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

*На базі комп'ютерних технологій інформаційні процедури та процеси завоювали не тільки природничі науки, але й підпорядкували зовсім нові сфери соціального та суспільного життя людини, в тому числі й Інтернет-комерцію та інші Інтернет-послуги. Внаслідок глобальної інформатизації суспільства активізуються нові геополітичні процеси, які, в свою чергу, дають поштовх для розвитку нових інформаційних технологій. Актуальною стає задача розробки стандартів XML для спрощення ведення бізнес-процесів внаслідок підвищення ефективності передачі даних та підвищення взаємодії з партнерами. Зроблено аналіз генезису та еволюції Інтернет-послуг в Україні та вказано на особливості ведення в Україні Інтернет-комерції.*

В третьому тисячолітті головним чинником для розвитку земної цивілізації виступають інформаційні технології. На базі комп'ютерних технологій інформаційні процедури та процеси завоювали не тільки природничі науки, але й підпорядкували зовсім нові сфери соціального та суспільного життя людини, в тому числі й Інтернет-бізнес та інші Інтернет-послуги.

Інформація служить головним фактором розвитку міжнародної дипломатичної, економічної, технічної та правової діяльності людини. В сучасному складному та багатополосному світі ні одну глобальну міжнародну проблему неможливо вирішити без переробки значних об'ємів інформації комунікативних процесів.

Внаслідок глобальної інформатизації суспільства активізуються нові геополітичні процеси, такі як:

- 1) глобалізація економіки, що проявляється у створенні транснаціональних корпорацій, міжнародному розподілі праці та ринків збуту продукції;
- 2) глобалізація науки, що активізує створення розподілених міжнародних творчих колективів учених, які працюють над спільними науковими проектами, а також процес інтенсифікації міжнародного обміну науковою інформацією, проведення міжнародних телеконференцій;
- 3) глобалізація освіти, що активізує процес розвитку систем дистанційного навчання, створення відкритих територіально розподілених університетів, тощо;
- 4) глобалізація культури, яка проявляється у створенні електронних бібліотек, тощо.

Все це активізує розвиток таких інформаційних технологій, як робота зі сховищами даних, WAP-технології, IP-телефонія, робота над створенням систем штучного інтелекту, виникнення дата-центрів, тощо. Телекомунікаційні компанії Європи впевнено рухаються по шляху об'єднання двох технологій-мобільного зв'язку та Інтернет. З цією метою телекомунікаційні компанії в останні роки вкладають величезні ресурси в такого роду проекти. Ці кошти йдуть на сплату бюджетам країн за ліцензії на право користування частотними діапазонами та на будівництво нових широкополосних мереж для високошвидкісної передачі даних.

Одночасно все сильніше зміщується акцент у бік застосування Інтернету як потужного інструменту розвитку бізнесу. Причому цей інструмент може складати інтерес не тільки для підприємців, що шукають свою "золоту жилу", але й для інших активних учасників інтернет-ринку, які націлені на завоювання своєї аудиторії й використовують мережу як канал для поширення необхідної інформації. У ринковій економіці незалежні, самостійні виробники товарів та послуг а також усі ті, хто забезпечує безперервність циклу "наука-техніка-виробництво-збут-споживання" не зможуть успішно діяти на ринку, не маючи інформації. Підприємцям потрібна інформація про інших виробників, про можливих споживачів, про постачальників сировини, що комплектують і технології, про ціни, про положення на товарних ринках і ринках капіталу, про ситуацію в діловому житті, про загальну економічну та політичну кон'юнктуру не тільки в своїй країні, але й у всьому світі, про довгострокові тенденції розвитку економіки, перспективи розвитку науки і техніки та можливі результати, про правові умови господарювання тощо. У зв'язку з цим доцільно проаналізувати інформаційний ринок, значна частина послуг якого відноситься до сфери ділової інформації. У розвинених країнах значна частина інформаційної діяльності протягом останніх двох десятиліть входить в ринкові відносини і виступає в якості одного з найважливіших елементів ринкової інфраструктури по обслуговуванню, реалізації та розвитку ринкових відносин, а також як самостійний спеціалізований сектор ринку, на якому пропонуються особливі продукти і послуги.

Перспектива швидкого зниження попиту на персональні комп'ютери (ПК) з початку 2000 року змушує вітчизняних виробників ПК вдаватися до нових маркетингових ходів та переорієнтовуватися на перспективні сектори ринку. Тому за прогнозами прискореними темпами буде розвиватись Інтернет-комерція, а замість "просто комп'ютерів" компанії продаватимуть готові рішення на їхній базі, які в комплексі вирішуватимуть бізнесові проблеми підприємств. Стрімкий розвиток популярності Інтернету зумовлює об'єднання комп'ютерних фірм з Інтернет-провайдерами, що може призвести до несподіваних наслідків на ринку ПК.

Мережа Інтернету давно перестала бути лише екзотичним та невичерпним джерелом інформації, а є

доступним засобом зв'язку. Сьогодні Інтернет здатний задовольняти усі потреби бізнесу. В тому числі й ті, що пов'язані з реалізацією товарів та їх придбанням. Йдеться про Інтернет-комерцію – новий вид послуг, що дозволяє використовувати глобальну мережу для ведення бізнесу, здійснення оплати різноманітних замовлень[1].

### Генезис й еволюція Інтернет-послуг в Україні

Як відомо, для придбання товару через Інтернет у європейських країнах покупцеві достатньо ввести у відповідний розділ Веб-магазину найменування (код) товару та номер своєї кредитної картки. Продавцеві магазину не обов'язково уточнювати наміри покупця по телефону. Кур'єр відразу постачає товар замовнику.

Натомість в Україні практикуються два основні способи здійснення платежів через Інтернет. Найпоширеніший з них – це оплата за допомогою банківського переказу. При цьому через Інтернет замовляється товар, що доставляється звичайними каналами – поштою, прямою доставкою, тощо. Після отримання товару знову ж звичайними способами (безготівковий переказ, через касу) здійснюється його оплата.

У набагато меншому обсязі та з додатковими застереженнями використовуються пластикові картки. Для здійснення таких розрахунків необхідно встановити спеціальне програмне забезпечення. Українські підприємства, що приймають замовлення і отримують плату за них, віддають перевагу карткам, які зареєстровані банками. При такій реєстрації підприємство підписує з банком договір і одержує спеціальний ідентифікатор, скажімо дискету, яка містить таємний ключ для формування електронного цифрового підпису [2].

### Методична база та стандартизація Інтернет-комерції

Інтерес користувача поступово все більше переміщується в область більш доступної „електронної торгівлі” та використання мережі Інтернет. Актуальною стає задача розробки стандарту XML(Extensible Markup Language) та розробки ініціативної групи СЕФАКТу під назвою ebXML. У 2001 році EAN International та UCC разом з групою великих міжнародних компаній-учасників *Глобальної комерційної ініціативи (Global Commerce Initiative, скорочено GCI)* опублікувало перший відкритий міжнародний стандарт для електронного бізнесу.

XML-схеми EAN•UCC описують 5 основних бізнес-транзакцій:

1. Item Alignment – єдина інформація про одиницю товару;
2. Party Alignment – єдина інформація про учасників транзакції;
3. Order – замовлення;
4. Despatch Advice – повідомлення про відвантаження;
5. Invoice – рахунок з уточненням надбавок, знижок та умов платежу.

Стандарти XML були розроблені у відповідь на наполегливі запити з боку користувачів та за всебічної підтримки транснаціональних компаній, об'єднаних у рамках ініціативи GCI.

EAN International і UCC розробляли першу редакцію цих стандартів у якості основи для глобального багатогалузевого рішення, яке у майбутньому дозволить всім компаніям-учасникам електронного бізнесу спростити бізнес-процеси внаслідок підвищення ефективності передачі даних та підвищення взаємодії з партнерами.

В основу розробки було покладено моделювання бізнес-процесів та застосування принципів спрощеного електронного бізнесу (Simpl-eb) з метою досягнення незалежності бізнес-процесів від синтаксису, що використовується, та від прикладних технологій. Учасники GCI оголосили про повну підтримку вказаних стандартів та готовність до практичного використання. Ця підтримка має дуже важливе значення для початку глобального впровадження XML-схем EAN•UCC. Вона забезпечить компаніям в усіх галузях промисловості, незалежно від їх розмірів і географічного розташування, доступ до переваг XML в інтересах глобальної торгівлі з використанням Інтернет.

У майбутньому XML-схеми EAN•UCC будуть розроблятися на основі розширення та уточнення перших опублікованих транзакцій [3].

Питання Інтернет-комерції в Україні останнім часом розглядаються все більшим колом фахівців. Одночасно з цим треба відмітити, що із зростанням числа користувачів ПК зростає і їх потреба у вище згаданих послугах. І, хоча на сьогодні і Урядом, і зацікавленими особами докладається чимало зусиль для активізації процесу широкого впровадження системи електронних продаж в Україні, проблема стоїть ще доволі гостро.

Слід зазначити, що певних успіхів все ж таки досягти вдалося. Так, рядом банків уже часто пропонуються послуги з Інтернет-банкінгу, що зручно як самому банку, так і певним чином економить час клієнта. Банківський бізнес переживає технологічну революцію відразу на всіх фронтах-від електронної комерції до автоматизації периферійних відділень. Величезну трудність для менеджерів інформаційних систем представляє розгортання технологічної інфраструктури, здатної залучити нових замовників, прискорити вибірку даних і розповсюдити фінансові мережі на мільйони приватних домовласників, де персональне банківське обслуговування буде здійснюватися за допомогою персональних комп'ютерів і, можливо, навіть телебачення. Це можна називати віртуальним банком або електронною комерцією. Слід зазначити, що у банківському бізнесі спостерігаються наступні тенденції:

- 1) впровадження електронної комерції за допомогою співпраці з інтерактивними службами і виробниками програмного забезпечення;
- 2) автоматизація периферійних відділень з метою наближення послуг до замовників;
- 3) більш широка опора на автоматичні банківські апарати;

4) впровадження програмного забезпечення автоматизації технологічного процесу і електронної обробки документів з метою скорочення потоків паперових документів.

В системі правового забезпечення населення високоякісними інформаційними продуктами також спостерігається бурхливий сплеск ділової активності.

Проте, все ще залишаються відкритими питання щодо неврегульованості деяких питань законодавчого характеру та ряду інших проблем. Однак це є результатом вже іншого дослідження.

Таким чином, підсумовуючи вище сказане, треба відмітити, що необхідною умовою для успішного функціонування будь-якої складної системи (в тому числі економічної, технічної тощо) є нормальне функціонування наступних процесів:

- 1) цілеспрямований збір, первинна обробка та надання доступу до інформації;
- 2) канали організації доступу користувачів до зібраної інформації;
- 3) своєчасне одержання інформації та її використання для прийняття рішень.

Забезпечити це можна тільки сучасними автоматизованими методиками, що базуються на основі комп'ютерних технологій. Вкрай важливо, щоб зібрана інформація була структурована та стандартизована з урахуванням потреб потенційних користувачів та зберігалася у формі, що дозволяє використовувати сучасні комп'ютерні технології доступу та обробки

#### **Список використаних джерел**

1. Любар Р. Купи-продай ...через Інтернет // Доба, № 2, 2004. - С. 12.
2. Мотусяк С. Розвиток електронної комерції залежить від банкірів // Галицькі контакти, № 4'04. – С. 3.
3. Рогоза В. М. Інтернет-комерція – перспективний напрямок розвитку торгівлі послугами в Україні // Перспективи економічного розвитку України, № 12, 2001. – С. 53-61.